

VARAM SEMINĀRS "NO DATIEM LĪDZ REZULTĀTIEM" · 29.07.2026

Kas ir drošā apstrādes vide un kā tajā darboties

Kā tā strādā CSP šodien — un kā būvējam nākamo

Raimonds Lapiņš · CSP priekšnieks

VISS BALSTĀS UZ VIENU PRINCIPU

Dati **nebrauc** pie pētnieka. Pētnieks nāk pie datiem

Sensitīvi dati nekad neatstāj iestādes perimetru. Tā vietā pētnieks saņem kontrolētu darba vietu iekšpusē — un no tās iznāk tikai pārbaudīts rezultāts.

Ko no šīs pusstundas paņemt līdzi

- **Kas ir drošā vide** — un kāpēc drošība nav siena, bet kontrolēta plūsma
- **Kā tajā strādāt jau šodien** — CSP vide, ceļš no pieteikuma līdz rezultātam
- **Kā izskatīsies nākamā** — arhitektūra, ko būvējam, un kas mainās lietotājam

I DAĻA

Kā tas strādā šodien

Droša vide nav viens tehnisks risinājums — tās ir piecas atbildes

- **Drošs projekts** — leģitīms mērķis: CSP lēmums un līgums
- **Drošs cilvēks** — saskaņoti lietotāji, parakstīts apliecinājums
- **Droša vide** — šifrēts kanāls, divi faktori, izolēta darbvirsmas
- **Droši dati** — netieši identificējami, pseidonimizēti
- **Drošs rezultāts** — pārbaudīts katrs izejošais fails

Avots: "Piecu drošību" (Five Safes) ietvars — starptautiskais standarts drošās datu vidēs

Ceļš līdz datiem: pieci soļi, katrs ar atbildīgo

- **1. solis** **Pieteikums** — pētījuma pieteikuma veidlapa: mērķis, dati, periodi, kas piekļūs · stat.gov.lv/lv/petniecibai
- **2. solis** **Izvērtēšana** — CSP izvērtē mērķa leģitimitāti un datu apjomu; pamats — Statistikas likuma 28. pants
- **3. solis** **Līgums** — noslēgts līgums; katrs lietotājs paraksta konfidencialitātes apliecinājumu
- **4. solis** **Darba vieta** — 15 darba dienu laikā izveidots konts un sagatavota darbvieta
- **5. solis** **Dati** — dati novietoti lietotāja vidē; par katrām izmaiņām informē 1 darba dienas laikā

Avots: Maksas pakalpojums pēc MK apstiprināta cenrāža · uzturēšana pa 3 mēnešu periodiem

Darba vieta, kurā var visu — izņemot iznest datus

Dati nekad neatstāj CSP. Vidi atstāj tikai pārbaudīts rezultāts.

Robeža ir uz izejas, nevis uz ieejas

Iznāk ārā

- Agregēti rādītāji un kopsavilkumi
- Grafiki, tabulas, modeļu koeficienti
- Metodiskie apraksti un kods
- Rezultāti par pietiekami lielām grupām

Paliek iekšā

- Mikrodati un jebkurš ieraksts par vienību
- Rezultāti par 3 un mazāk vienībām
- Kad viena vienība veido 90% no rādītāja
- Kad divas vienības veido 80%

Avots: CSP konfidencialitātes kritēriji izejošajiem rezultātiem; saraksts nav izsmeļošs — vērtē pēc identificēšanas riska

I DAĻAS KOPSAVILKUMS

Šodienas vide ir droša — bet gandrīz katrs solis prasa cilvēku

Pieteikums e-pastā. Saskaņošana ar katru datu turētāju atsevišķi. Konts, ko izveido administrators. Rezultāts, ko pārbauda darbinieks. Tas ir uzticams — un tieši tāpēc lēns.

II DAĻA

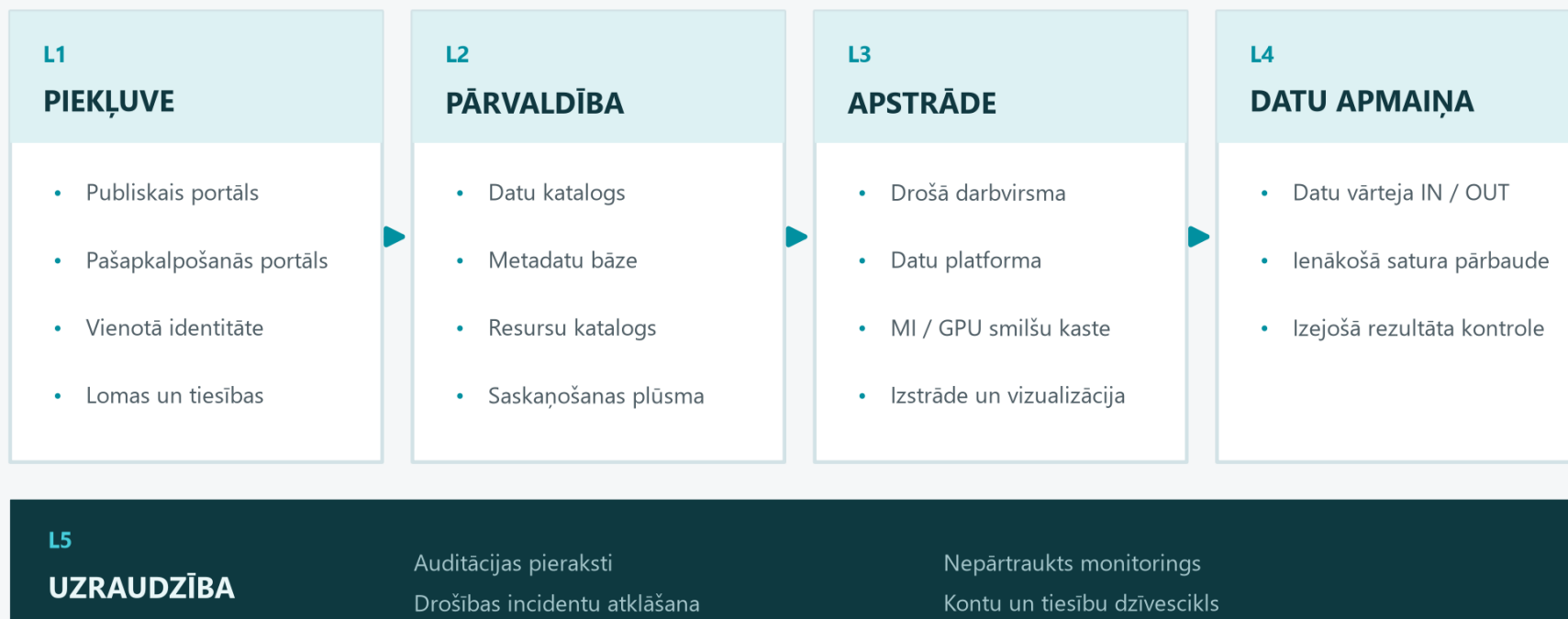
Kā būvējam nākamo

Četras robežas, ko šodienas vide sasniedz

- **Vairāki datu turētāji vienā pētījumā** — saskaņošana ar katru atsevišķi, e-pastā, bez kopēja statusa
- **Pētnieks neredz, kas eksistē** — nav publiska datu un metadatu kataloga; jājautā, lai uzzinātu
- **Resursi ir fiksēti** — viena darbstacija; nevar pasūtīt jaudu uz diviem mēnešiem
- **Nav vietas mūsdienu metodēm** — MI un mašīnmācīšanās modeļiem vajag GPU un izolētu smilšu kasti

Pieci slāņi: no ieejas līdz auditam

Katrs slānis ir atsevišķs drošības perimetrs — un katra darbība tajos ir izsekojama

Tas pats process — bez gaidīšanas starp soļiem

Šodien

- Pieteikums e-pastā, statusu jājautā
- Saskaņo ar katru turētāju atsevišķi
- Metadatus redz pēc piekļuves
- Viena fiksēta darbstacija
- Katru rezultātu pārbauda cilvēks

Nākamajā vidē

- Pieteikums portālā, statuss redzams
- Viena darbplūsma, visi turētāji tajā
- Katalogs un metadati pirms pieteikuma
- Resursi pēc pieprasījuma, arī GPU
- Automātiska pirmā pārbaude, cilvēks lemj

Jūs nenododat datus — jūs piešķirāt piekļuvi

- **Lēmums paliek pie jums** — katram pieteikumam saskaņojums, ko dodat vai nedodat
- **Dati paliek jūsu kontrolē** — tie neizplatās pa datoriem; apstrāde notiek vienā vietā
- **Katrs izmantojums ir izsekojams** — kas, kad, ar ko strādāja; auditācijas pieraksti glabājas gadiem
- **Slogs samazinās** — nav jāgatavo atsevišķa izgriezuma kopija katram pieprasījumam

TRĪS LIETAS, KO PAŅEMT LĪDZI

Droša vide nav siena ap datiem — tā ir **kontrolēta plūsma**

01

Dati paliek uz vietas; pārvietojas cilvēks, un ārā iznāk tikai pārbaudīts rezultāts

02

Šodien tas strādā jau tagad:
pieteikums
stat.gov.lv/lv/petniecibai, jautājumi
research@csp.gov.lv

03

Nākamā vide to pašu procesu padara redzamu, izsekojamu un ātru — arhitektūra 2026., vide 2027. gadā